

Redovne kontrole rezultata rada učenika, prosudjivanja i vrednovanja rada i ponašanja jesu sastavni deo od značaja za proces nastave i treba od strane svakog nastavnika, u toku čitavog školovanja da se pažljivo planiraju.

Na način da bi imali jedno pravo i realno vrednovanje, treba koristiti mnoge izvore informacija, a pre svega korišćenje raznih formi opažanja. Jedan dobar sistem sadrži u sebi: Opažanje - Prosudjivanje - Vrednovanje

Svako, ko započinje sa stručnim školovanjem, terba da ima dovoljno vremena za adaptaciju i tek onda nastavnik treba da započne sa svojim opažanjem.

Pitanja za nastavnike:

- Zašto ja vrednujem?
- Kako ja vrednujem?
- Kada ja vrednujem?
- Šta ja vrednujem?

U toku školovanja pokazala su se uspešnim usmena kontrolna pitanja vezana za tokove rada, koja pre svega jesu sastavni deo praktične nastave. Nastavnik, opažanjem, može proceniti da li učenik obavlja posao kako treba i da njemu da neki znak.

Posle svake važne nastavne jedinice treba obaviti vežbovne zadatke ili rešavati pisane testove. Slobodni zadaci, gde učenik može izraziti temu svojim rečima, imaju prvenstveni prioritet. Uporedo sa ovim treba primenjivati programirane testove kod kojih je mogućnost odgovora manje-više unapred data.

Od velikog značaja su konkretni kriterijumi vrednovanja rada i ponašanja svakog učenika.

Ove kriterijume učenik i nastavnik treba da medju sobom utvrde već na početku školovanja.

Da bi se dobio što realniji pregled opšteg razvoja učenika, potrebna su redovna vrednovanja.

Pokazao se uspešnim rad sa formularima opažanja, u kojima se mogu evidentirati vrednovanja - slučajna, neutralna i u različitim vremenskim periodima.

Na osnovu ovih opaženja, nastavnik može izvući zaključke, vezane za jake i za slabe strane, zaključke koje ne treba „betonirati“.

Primer jednog formulara opaženja

Datum	Opažanja
5.1.	Dolazi sa 15 min. zakašnjenja
8.1.	Pridaje veću pažnju radnom mestu.
12.1.	U nastavnim razgovorima dosta rezervisan.
15.1.	Negativno se izjašnjava o članovima grupe: „Da svi oni nemaju veze!“
17.1.	...

Neutralna opažanja uvek treba da budu povezana sa sistematskim i ciljnim opažanjima. Samo ovako moguće je uporedjenje medju učenicima.

Svaki nastavnik treba da nastoji da ne formuliše veliki broj kriterijuma opažanja. U stručnom školovanju pokazalo se uspešnim 6 do maksimalno 12 kriterijuma za svaku oblast.

Jedan formular opažanja (dobar) sadrži kriterijume iz sledeće četiri oblasti:

Kriterijumi za vrednovanje

Opšte ponašanje u radu / Način rada.

Pažnja, preciznost, strpljenje, osećaj za pravilnost, koncentracija, sposobnosti strpljenja, prilagodjavanje u novoj situaciji, ...

Teoretske sposobnosti

Sposobnost razumevanja, smisao poruka, logično razmišljanje, matematičke sposobnosti, kreativnost, sposobnost izražavanja, ...

Praktične sposobnosti

Sigurnost u toku manipulacije mašinama i opremom, koordinacija posebnih delatnosti, vladanje pokretnih izvodjenja odnosno kompleksnih veštinama,...

Socijalno ponašanja

Spremnost za kooperaciju, osećaj odgovornosti, spremnost kontaktiranja, forme druženja, prezentacija, ...

Izbor kriterijuma uvek je u zavisnosti od stručnih zahteva. U školskoj praksi ovim vrednosnim kriterijumima dodaju se pet vrednosnih nivoa.

Vrednosni nivo ocenjivanja

Kriterijum	5	4	3	2	1
Strpljenje	odličan	vrlo dobar	dobar	dovoljan	slab
Držanje (stav)	odličan	vrlo dobar	dobar	dovoljan	slab

U takvom sistematskom prilazu koji se bazira na ovaj formular, vrednovanje omogućava i vodjenje jednog dobro pripremljenog razgovora o vrednovanju.

Ako vi kao nastavnik pripremite jedan razgovor o vrednovanju, preporučuje se da uzmete u obzir sledeće korake:

1. Stvorite obavezno jednu relaksirajuću atmosferu, bez smetnji
2. Poredajte pozitivne aspekte na početku razgovora
3. Obavezne kritike na rad i ponašanje učenika treba da budu objektivne.
4. Treba da uvek pružite vašu pomoć, na način kako bi eliminisale definisane nedostatke
5. Treba im približiti predloge za ispravak
6. Uključivanje navedenih vrednovanja može imati prednosti za vodjenje razgovora.
7. Dajte uvek mogućnosti učeniku za samovrednovanje, njegove sumnje treba da shvatiti ozbiljno i da vodite pisane beleške
8. Ukoliko se ne razreše prisutni problemi, treba odrediti termin za drugi razgovor.

Planiranje vašeg nastavnog rada/instruktaže da bude što suštanskije i detaljnije, što jasnije budu formulisani vaši ciljevi, to ćete manje problema imati za vrednovanje.

Sigurno ćete jednim dobro napisanim planom, imati bolju osnovu za objektivnu za objektivno ocenjivanje učenika.

Pa ipak, u toku vrednovanja javljaju se i greške. Treba izbegavati dole navedene izvore grešaka.

Izvori grešaka

- Simpatija i antipatija ne smeju imati nakakav uticaj na vrednovanje.
- Ako ste vi, kao nastavnik, čuli za jednu negativnu roditeljsku kuću ne smete automatski ovo mišljenje da prenesete i na učenika. Može to biti potpuno pogrešno.
- Vi kao nastavnik morate biti uvek spremni da korigujete vaš prvi negativni utisak. Jednom zauzeta osuda ne sme da utiče na išta drugo.
- Vi kao nastavnik treba uvek da se bavite velikim promenama u radu sa raznim grupama. Analizirajte sebe da se možeda ne orijentišete na osrednje vrednovanje grupa.
- Nije prihvatljivo da na osnovu jedne zapažene osobine, automatski odlučujete i o drugoj. Jedno takvo zaključivanje može biti pogrešno.

*Šta mislite u vezi sa mišljenjem nastavnika Isufa, u nastavku?
„Ako ne kažem ništa, da li ovo već jedna pohvala!“
„Kada sam nezadovoljan, javiću se!“*

U ovom slučaju trebamo se dobro zamisliti, kako ćemo moći dobro i pozitivno da motivišemo učenike. Ali, mnogo više imamo negativnu nego pozitivnu motivaciju.

Zapažajte vi jednom vašu ličnost na kritički način (možda kao majku ili oca na vaspitanju dece).

Koliko često čovek kaže svom detetu:

„Ako ne jedeš spanać, ne možeš otići da se igraš!“

Stav deteta je, obično, unapred isprogramiran:

Bolje bi bilo da mu se kaže:

„Ako sada jedeš spanać, kasnije ćeš moći da ideš da se igraš!“